

Hoàng Tá Thích

Những dòng sông nhỏ

Hồi ức của Hoàng Tá Thích

Người con gái đầu tiên bước vào đời Trịnh Công Sơn là một cô gái đẹp của thành phố Huế thời bấy giờ. Chỉ là một cuộc tình lãng mạn thời niên thiếu, khi anh mới 18 và cô gái xinh tươi như một vùng cỏ non liên thiên bách ấy vừa tròn 17. Thuở đó, tình yêu của lứa tuổi này được viết bằng chữ A lớn (Amour), mà một cái nắm tay đủ làm cho nhau ngây ngất, một nụ hôn vụng về tưởng suốt đời không thể nào quên. Hơn nữa, trong cái thành phố nhỏ bé đầy những thành kiến bảo thủ ấy, anh chỉ có thể để lòng mơ mộng đến một cuộc tình nhẹ nhàng đầy tính lãng mạn.

Cho đến một hôm nghe tin người mình yêu sắp từ giã con đường Huyền Trân Công Chúa, anh bỗng thấy lòng vẩn vương một nỗi buồn man mác. Con đường đó anh vẫn thường đi qua. Ngôi nhà của nàng nằm cao cao bên bờ sông Bến Ngự, đối với anh quen thuộc biết bao. Những buổi chiều tà, cùng ngồi với nhau trong phòng đọc sách, anh có thể nhìn thấy, một chút nắng vàng vắn vờ động trước hiên nhà phía trước. Cuộc tình trôi qua như thoáng mây bay, chẳng có một gắn bó hứa hẹn nào, nhưng lại sống mãi trong tác phẩm nổi tiếng Nhìn những mùa thu đi (1960): “Anh nghe buồn mình “trên ấy”, chuyện chúng mình ngày xưa, anh ghi bằng nhiều thu vắn, đến thu này thì mộng nhạt phai”. Anh thường gọi cái buồn man mác đó là la

melancolie, nỗi buồn nhẹ nhàng như đang ngồi trong một khu vườn nhìn buổi chiều tà tắt nắng.

Ướt mi được viết từ những giọt lệ trên khóe mắt ca sĩ Thanh Thúy lúc được chính anh yêu cầu cô hát bản Giọt mưa thu ở phòng trà Vân Cảnh (Sài Gòn) năm 1958. “Buồn dâng lên đôi môi, buồn đau hoen ướt mi ai rồi”. Hồi đó Thanh Thúy còn rất trẻ, chưa đủ tuổi để ký hợp đồng khi đi vào nghề ca hát mà đã sớm mất mẹ. Anh cũng chưa quen biết nhiều cô ca sĩ này, nhưng nhìn những giọt nước long lanh trên đôi mắt to tròn ấy, anh đã xúc động không cùng. Sau khi trở về Huế, anh ghi lại cảm xúc của mình và bài hát được gửi vào Sài Gòn cho Thanh Thúy. Ca khúc Ướt mi, có thể gọi là tác phẩm đầu tay của anh trong những năm 1959-1960, qua tiếng hát liêu trai của Thanh Thúy tại khắp các phòng trà, vũ trường Sài Gòn, đã làm cho cái tên Trịnh Công Sơn trở thành một dấu hỏi, vì thật ra ít ai biết tác giả là người như thế nào.

Một bài nhạc khác cũng được anh viết cho Thanh Thúy, như là một kỷ niệm của người nhạc sĩ một hôm bất chợt thấy thương cho người ca sĩ lặng lẽ trở về ngõ tối sau một đêm tràn ngập ánh đèn màu: “Thương ai về ngõ tối, sương rơi ướt đôi môi... Thương ai về xóm vắng, đêm nay thiếu ánh trăng (Thương một người-1959).

Đầu năm 1962, gia đình dời nhà từ đường Phan Bội Châu qua Nguyễn Trường Tộ. Đối diện nhà là khuôn viên của tòa Tổng giám mục Huế. Đứng trên ban-công, có thể nhìn thấy một đoạn đường phía bên kia cầu Phú Cam. Con đường đó, ngày ngày người con gái mang tên Diễm trong chiếc áo lụa trắng của trường Đồng Khánh, vẫn thường đi ngang, băng qua cầu, rẽ tay

mặt về nhà. Hình ảnh người con gái thùy mị mang nét kín cổng cao tường rất cổ điển đó đã làm cho anh không ngày nào không nhìn xuống đường chờ đợi:

Lụa áo em qua phủ mặt đường
Gót nhỏ xanh xao tựa khói sương

Diễm mang đến cho anh một mối tình nhẹ nhàng và lãng mạn như hai chữ Diễm xưa. Có hôm thức dậy muộn, nhìn thấy bên cửa sổ có cài một nhánh dạ lý hương, anh biết người đẹp đã đi qua nhà mình. Và mỗi lần thức dậy anh đều mong nhìn thấy cảnh hoa cài trên cửa: “Chiều nay còn mưa, sao em không lại, nhớ mãi trong cơn đau vùi, làm sao có nhau, hắt lên nỗi đau, bước chân em xin về mau”.

Diễm xưa ra đời, nhanh chóng nổi tiếng khắp miền Nam, đến độ mọi người đều cho đó là một mối tình lớn của Trịnh Công Sơn. Nhưng không phải thế, vì chưa đầy một năm sau thì đôi mắt nai ngây tròn của người em mới thực sự làm anh ngây ngất. Cuối năm 1962, lúc anh bắt đầu cuộc sống xa nhà ở Quy Nhơn rồi Bảo Lộc, thì những cánh thư tình đã bắt đầu qua lại với Dao Ánh. Từ đôi mắt trong như nắng thủy tinh của nàng, rất nhiều ca khúc viết tiếp theo đều dành cho người con gái này. “Còn tuổi nào cho em” đây? “Thuở đó, tình đẹp như cơn “Mưa hồng” ươm nắng. Anh thổ lộ “em đã cho tôi quên đi muộn phiền”. Đến độ anh đã tưởng rằng “áo xưa dù nhàu, cũng xin bạc đầu, gọi mãi tên nhau”.

Nhưng trước sau Trịnh Công Sơn vẫn là một nghệ sĩ lãng du, chưa có ý định dừng chân ở bến đỗ nào. Còn cô gái khuê các Dao Ánh lại không thể sống

mãi với mối tình lãng mạn chẳng một lời một hứa hẹn. Và cuối cùng cuộc tình đã kết thúc sau nhiều năm gắn bó:

Em đi bóng đỏ đường dài
Để tôi ở lại miệt mài nỗi đau

Đầu năm 1970, trong những ngày tháng lang thang trên vùng đồi núi Đà Lạt, anh gặp một cô gái xinh đẹp đã liều lĩnh leo rào nội trú Trường Yersin để hẹn hò với anh – P.T.L môi đỏ má hồng, mắt long lanh như nước hồ Đà Lạt, đã đem đến cho anh nguồn vui mới. Trên những con đường của thành phố ngàn thông mơ mộng, anh cùng người đẹp lang thang khi xuống phố khi leo đồi. Nhưng rồi cuộc tình lại cũng như thoáng mây bay, chưa kéo dài bao lâu đã phải chia tay vội vàng. Khoảng cuối năm 1970, anh đang ở Huế bỗng nhận được điện tín nhắn vào Sài Gòn gấp. Vài hôm nữa đã là ngày giỗ thân phụ nhưng anh vẫn vội vã lên máy bay để chỉ kịp đến phi trường tiễn đưa người tình rời quê hương đến một phương trời xa xôi biên biệt:

Em đi pháo đỏ nhuộm đường
Tôi ngồi với nỗi tiếc thương bạc lòng.

Biết không bao giờ có thể gặp lại, làm sao giây phút tiễn đưa chẳng khỏi chạnh lòng: “Từ lúc đưa em về, là biết xa nghìn trùng... ta nghe nghìn giọt lệ, rớt xuống thành hồ nước long lanh (Như cánh vạc bay - 1970)”.

(Hơn 20 năm sau, nhân qua Canada thăm các em vào năm 1992, anh lại trùng phùng với người cũ ở Ottawa, được gia đình nàng đón tiếp như một người khách quý).

Năm 1981, anh gặp Hoàng Lan. Cô gái lúc nào cũng sống động vui tươi này gọi lên hình ảnh một đôi hài ba lê duyên dáng gõ trên phím dương cầm thánh thót. Tóc mây buông xõa, môi cười họa mi, đóa hoa vàng đã nhập vào hồn làm anh ngây ngất. Nhân ngày sinh của người đẹp, anh mang đến tặng nàng 21 cánh hoa hồng màu vàng: “Yêu em một đóa hoa vàng, yêu em một phút hoàng lan tình cờ”.

Bài hát anh viết cho Hoàng Lan năm 1981 mang tên Một thuở hoa vàng, sau được đổi thành Hoa vàng mấy độ lúc xuất bản: “Em đến bên đời, hoa vàng một đóa, một thoáng hương bay, bên trời phổ lạ, nào có ai hay, ta gặp tình cờ”.

Hồi đó, Trịnh Công Sơn vừa đến ngưỡng 40. Nếu quả thật anh đã mệt mỏi đôi chân muốn tìm một nơi ngơi nghỉ, biết đâu người con gái này có thể là người bạn đời của anh. Nhưng rồi cuộc tình cũng trôi qua. Không do phụ rẫy, không bởi nhạt phai, mà chỉ vì anh muôn thuở là chàng lãng tử.

(Những ngày ở Canada, hơn 10 năm sau, anh cũng đã gặp lại Hoàng Lan. Đóa hoa vàng giờ đây đã được cắm vào một mái ấm gia đình ở Toronto).

Khoảng năm 1990, V.A đến với anh bằng những nồng nàn của người con gái tuổi đôi mươi có nhan sắc tuyệt vời và thân hình chuẩn mực của một á hậu. V.A thường xuyên đến thăm anh ở nhà Duy Tân. Tiếc thay, cuộc tình chỉ kéo dài chưa đầy năm. Có lần, anh nhờ một người bạn trẻ đưa V.A về. Đến khi biết ra thì quá muộn màng, chàng trai ấy đã mang nàng tiên ra đi không trở lại. Chẳng biết, anh có đau khổ vì mất người yêu hay không, chỉ

biết V.A có lần nhắn tin cho anh Sơn khi cô nằm trên giường bệnh, nhưng anh đã không đến thăm. Cuộc tình này chấm dứt để lại cho chúng ta ca khúc. Còn hai con mắt (1990): “Còn hai con mắt khóc người một con, còn hai con mắt một con khóc người, con mắt còn lại nhìn một thành hai, nhìn em yêu thương, nhìn em thú dữ”. Không hiểu anh nghĩ gì khi viết nhìn em yêu thương, nhìn em thú dữ, chỉ biết rằng mỗi lần nhắc đến tên V.A hình như anh có chút chi bần khoản trong lòng.

Năm 1992, sau khi đi Canada về anh thường lui tới với Hồng Nhung. Cô ca sĩ nhạc pop người Hà Nội với thân hình bé như hạt tiêu dường như làm cho anh trẻ lại. Hồng Nhung chỉ bằng nửa tuổi của anh Sơn, nhưng ngay từ đầu cô vẫn hồn nhiên xưng hô với anh một cách thân mật như người bằng vai phải lứa. Mặc dù đôi khi anh trách yêu cô là “hỗn”, nhưng lại tỏ vẻ rất thú vị.

Khi bắt đầu chuyển sang hát nhạc Việt, Hồng Nhung trình bày ca khúc Hạ trắng với thể điệu rock. Một số khán giả yêu nhạc Trịnh Công Sơn đã bày tỏ sự không bằng lòng vì cho rằng không phù hợp phong cách nhạc Trịnh. Nhưng anh Sơn lại cười hiền hòa: “Chẳng sao, bởi vì Hồng Nhung hát bình thường sẽ không thể nào tranh được với Khánh Ly”. Dù biết là anh chỉ nói đùa, nhưng điều đó chứng tỏ anh rất thương cô gái bé bỏng này. Và có lẽ Hồng Nhung là người ca sĩ duy nhất được Trịnh Công Sơn viết riêng cho đến ba bài hát (Thuở Bồng là người, Bồng không là bồng, Bồng bồng ơi).

Tuy rất được yêu, nhưng cũng có lúc Bồng làm anh buồn. Hay có lúc Bồng đã muốn nhảy lên bờ, bỏ mặc anh đợi chờ dưới suối. Như anh đã viết: “Có một con đường em không đi tới, vui buồn hội ngộ trong kiếp người”. Phải

chẳng đó là một lời trách móc người bạn bé nhỏ đã không chia sẻ những vui buồn trong cuộc đời với anh?

Cuối năm 1992, một người tình cũ từ Hoa Kỳ trở về thăm anh: “Người ngỡ đã đi xa, nhưng người bỗng lại về” (Tình nhớ). Dao Ánh vẫn trong tà áo lụa ngày nào, vẫn đôi mắt của nắng thủy tinh, vẫn là đóa hương dương vô thường, đã làm anh như sống lại với những kỷ niệm xa xưa. Không khác gì ngày xưa, vẫn chọn một chỗ hẹn hò dưới phố. Buổi chiều, anh nhờ các em gái chọn giúp một chiếc sơ mi để mặc đi đến chỗ hẹn. Năm ấy là mùa pháo Tết cuối cùng ở Việt Nam, anh bồi hồi nhìn người yêu trở lại: “Hai mươi năm xin trả nợ người, trả nợ một đời em đã phụ tôi, bao nhiêu năm em nợ bạc đầu, trả nợ một đời không hết tình đâu.” (Xin trả nợ người - 1993).

Rồi lại bồi hồi nhìn người yêu ra đi về nơi ngút ngàn xa cách. Những cánh thư đi về nối lại chuyện tình hai mươi năm về trước. Lại tiếp tục những cuộc hẹn hò, kéo dài cho đến ngày anh nằm bệnh. Trong số các khuôn mặt người tình, có lẽ Dao Ánh là người anh yêu thương sâu đậm nhất. Phần đông những người cũ khi gặp lại đều đã thuộc về người khác, anh luôn giữ mỗi tương kính bạn bè. Riêng Dao Ánh đã làm cho tình cảm trong anh sống lại, hai mươi năm vui cạn lại đây...

Khánh Ly không có một cuộc tình với Trịnh Công Sơn, nhưng định mệnh như đã gắn liền cái tên cô với tên anh. Cô ca sĩ này đã chân đất giã từ thành phố Đà Lạt để theo Trịnh Công Sơn hát cho sinh viên lúc chỉ hơn 20 tuổi. Nhiều người đã cho rằng trời sinh ra Khánh Ly để hát nhạc Trịnh Công Sơn. Cô yêu thương anh như một người bạn, một người anh, một người thầy, và cả một người tình. Đôi khi trước mặt những người khác, anh đã la rầy Khánh

Ly như một cô học trò nhỏ. Khánh Ly cũng chỉ cười buồn.

Suốt mười năm bên cạnh anh, Khánh Ly đã trở thành một cái gì không thể tách rời với cái tên Trịnh Công Sơn. Khánh Ly thường nói: “Tuy không một ca khúc nào của Trịnh Công Sơn viết riêng cho tôi, nhưng tôi vẫn có cảm tưởng hầu hết tất cả những ca khúc của Trịnh Công Sơn đều được viết cho Khánh Ly”. Có lẽ vì vậy mà có thể nói cô là một trong những người hiểu rõ nhất từng ca từ cũng như những tâm ý trong một số lớn ca khúc của anh. Sau năm 1975, Khánh Ly rời Việt Nam lang thang khắp thế giới với nghiệp cầm ca, nhưng không lúc nào cô rời bỏ cái tên Trịnh Công Sơn bên cạnh cuộc đời mình. Khánh Ly từng nói rằng, cô đã chết nửa cuộc đời theo Trịnh Công Sơn sau ngày anh nằm xuống.

Đối với Trịnh Công Sơn, anh chỉ thấy Khánh Ly là một gấn bó định mệnh. Hơn mười lăm năm sau mới hội ngộ nhau ở Canada, đối diện với anh Sơn vẫn là Khánh Ly nhỏ bé ngày xưa, luôn luôn yêu thương và kính trọng người anh, người thầy của mình...

Một điều chắc chắn là bất cứ người con gái nào tới với anh, đem đến cho anh dù chỉ một chút tình, anh vẫn nâng niu đón nhận. Ngay cả khi anh đã qua độ tuổi bông bột mà, như anh thường nói, đôi khi ngồi bên một người đẹp chưa chắc anh đã thú vị bằng ngồi ngắm ánh nắng buổi chiều tà hay cơn mưa phùn buổi sáng, thì vẫn có rất nhiều phụ nữ vì yêu tài mà tìm đến anh.

Anh biết ơn tất cả, bởi bản chất anh là luôn trân trọng hết thảy mọi phụ nữ mình từng quen biết trong đời.

Lời giới thiệu

Hoàng Tá Thích là em rể của nhạc sĩ Trịnh Công Sơn, hiện gia đình ông định cư ở Canada. Nhân ngày giỗ thứ 6 của nhạc sĩ, ông viết cuốn hồi ức: Như những dòng sông, NXB Văn nghệ và Công ty Văn hóa Phương Nam vừa phát hành. Tác giả viết về người mẹ, những người em, những người tình và những người bạn của nhạc sĩ; đồng thời cho biết hoàn cảnh ra đời của một số ca khúc, những ca từ của nhạc sĩ thường bị hát sai... Quen biết nhạc sĩ từ thời thanh niên và sau này là “người trong nhà”, nên tác giả có điều kiện để hiểu và viết đúng về đời thường của nhạc sĩ. Chúng tôi xin trích một đoạn trong cuốn sách viết về “Từng người tình bỏ ta đi như những dòng sông nhỏ” của nhạc sĩ.

Đ.T.B

Hồi ức của Hoàng Tá Thích

Nguồn: Báo Lao Động
Được bạn: Ct.Ly đưa lên
vào ngày: 15 tháng 4 năm 2007